

AANVULLENDE GEGEVENS

Inv. nr. 157

Gemeente Alblasserdam

Eigenaar SIMAV (sinds 1986)

Type ronde stenen grondzeiler

Functie tot 1953 het bemalen van het deel Kortland van de polder Alblasserdam; was tevens baak- of seinmolen voor het waterschap de Nederwaard

Bouwjaar 1890

Opvoerhoogte bij zomerpeil 1,20 m bij winterpeil 1,40 m

Vlucht 25 m

Wiekvorm Oud-Hollands

Bovenas D.A. Schretlen & Co., Leiden, nr. 215 (1882)

Roeden binnenroede: Bremer, Adorp, nr. 154 (1969)

buitenroede Bremer, Adorp, nr. 155 (1969)

Wateras gestoken in 1987

Sintelstuk Scheepsbouwmij. P. Boele, Slikkerveen (1875)

Scheprad diameter 5,36 m breedte 0,46 m

HISTORISCHE EN TECHNISCHE BIJZONDERHEDEN

Op de eerder genoemde proceskaart uit 1542 staat ter plaatse van de huidige molen al een molen getekend.

Tot 1890 stond hier een wipmolen, die mogelijk vanwege de slechte bouwkundige staat moest worden vervangen. Het bouwjaar van deze molen was waarschijnlijk 1719. Bekend is namelijk dat de Kortlandse Molen op 6 augustus 1719 omwaaide.

NIEUWBOUW

Met de nieuwbouw of herbouw van deze molen was een bedrag van fl. 2.257,40 gemoeid. Bij de aanbesteding van de afbraak van de wipmolen en het bouwen van de nieuwe molen op 15 maart 1890 werd bepaald dat drie funderingszijden van de bestaande molen dienden te worden uitgegraven. De bruikbare stenen moesten worden hergebruikt voor de fundering van de nieuw te bouwen ronde stenen molen. Ook het nog bruikbare hout van de oude wipmolen moest zodanig worden bezaagd dat het opnieuw kon worden gebruikt. Bovendien moesten de roeden, de bovenas en het gangwerk worden herplaatst.

AFBREKEN VAN DE OUDE MOLEN

Het afbreken van de oude molen en het uitvoeren van het timmerwerk aan de nieuwe molen werd gegund aan Maarten van der Plaat uit Alblasserdam voor f 3.090,- terwijl het opruimen van de drie oude funderingszijden, het graven van de funderingssleuven en het opmetselen van de nieuwe romp - met levering van de daarvoor benodigde stenen - werd aangenomen door Marinus de Kloe uit Alblasserdam voor f 1.560,-

BESTEK

Het bestek schreef voor dat onder de fundering 40 palen met een lengte van 16 m dienden te worden geheid. Voorts werd bepaald dat het metselwerk van de romp binnen vijf weken op hoogte moest zijn, uiteraard nadat de fundering daarvoor gereed was. De molenromp werd meteen bij de bouw aan de binnen- en buitenzijde van een pleisterlaag voorzien, die rond 1968 wit werd geschilderd.

UNIEK KRUIWERK

De uitvoering van het kruitwerk is uniek. Gewoonlijk bestaat het kruitwerk bij dit soort molens uit enkele tientallen houten of gietijzeren licht conische rollen die ingeklemd liggen tussen molenromp en kap.

In later tijd zijn veel van dit soort kruitwerken vervangen door een zogenaamd Engels kruitwerk. Hier is aan de bovenzijde van de romp en aan de onderzijde van de kap een stalen ring gemonteerd waartussen zich de rollen bevinden die aan de binnen- en buitenzijde zijn voorzien van een flens. Het hier toegepaste kruitwerk lijkt daarvan te zijn afgeleid. Gekozen is echter voor een veel kleiner aantal rollen die zijn gevat in een achttal gietijzeren stoelen die aan de onderzijde van de kap (de overring) zijn aangebracht. De stalen ring aan de onderzijde van de overring kon hierbij achterwege blijven.

VERSCHILLEN

In vergelijking met andere stenen grondzeilers, waarbij de romp in de meeste gevallen vanaf het maaiveld conisch en getailleerd is opgemetseld, vormt de bouwstijl van de Kortlandse Molen hierop een weinig voorkomende variant.

WINDBEMALING

In 1953 werd de windbemaling van het deel Kortland opgeheven en vervangen door elektrische bemaling. Als gevolg van deze verandering werd in de vergadering van stemgerechtigde ingelanden van 12 mei 1954 besloten de molen voor f 1.500,- te verkopen aan de gemeente Alblasserdam, waarvan de raad zich bereid had verklaard de molen over te nemen. De officiële overdracht vond plaats op 29 september van hetzelfde jaar.

NIEUW WIEKENKRUIS

In 1968-1969 vonden belangrijke herstellingen aan de Kortlandse Molen plaats, waarbij onder meer het wiekenkruis werd vervangen.

1985 VERKOOP MOLEN

Op 7 februari 1985 besloot de gemeenteraad de molen aan de Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden te verkopen, samen met de molen van het deel Blokweer. Beide molens gingen op 28 augustus 1986 voor het symbolische bedrag van een gulden per molen over naar de molenstichting.

1990 NIEUWE KONINGSSPIL EN WINDPELUW

In de zomer van 1990 werden een nieuwe koningsspil en windpeluw aangebracht, alsmede een nieuwe gang kammen in het bovenwiel en staven in het bovenschijfloop. Bovendien werd het rietdek van de kap vernieuwd.

VERSIERINGEN EN INSCRIPTIES

Groen geschilderde wit omrande baard met opschrift 1890.

Aan de zuidoostzijde is een gevelsteen in de romp gemetseld die herinnert aan de bouw van de molen:

De eerste steen is gelegd door
P. Tuytel Sr. voorzitter
op 23 mei 1890

C. Zwartbol, A. Blom, W. Eikelboom, heemraden

De onderste regel van deze gedenksteen is door een aanbouw niet leesbaar.

Overgenomen uit het boek: "Van maalwerktuigen tot cultuurmonumenten" van de Stichting Publikaties Alblasserwaard en Vijfheerenlanden.